

XÂY DỰNG THÀNH PHỐ BUÔN MA THUỘT THÀNH TRUNG TÂM VÙNG TÂY NGUYÊN

THIỀU HUY THUẬT*

Thành phố Buôn Ma Thuột là đô thị loại 1 thuộc tỉnh Đắk Lắk, mang những đặc trưng cơ bản của một đô thị trung tâm đa chức năng, có sức lan tỏa về kinh tế và văn hóa. Thành phố có vị trí là trung tâm vùng Tây Nguyên, kết nối các trung tâm phát triển vùng Nam Trung Bộ, Đông Nam Bộ và tam giác phát triển Lào - Việt Nam - Cam-pu-chia. Việc xây dựng và phát triển thành phố Buôn Ma Thuột thành trung tâm vùng Tây Nguyên trong bối cảnh mới có nhiều thuận lợi nhưng cũng có không ít khó khăn, thách thức.

1. Chủ trương xây dựng Buôn Ma Thuột thành trung tâm vùng Tây Nguyên

Ngay từ năm 1975, thành phố Buôn Ma Thuột được Trung ương chọn là điểm mở đầu của chiến dịch Hồ Chí Minh. Chiến thắng Buôn Ma Thuột ngày 10/3/1975 đã mở màn thắng lợi cho chiến dịch Tây Nguyên, tạo bước ngoặt lịch sử quan trọng, thúc đẩy nhanh tiến trình của cuộc Tổng tiến công và nổi dậy mùa Xuân năm 1975, với đỉnh cao là thắng lợi của Chiến dịch Hồ Chí Minh giải phóng hoàn toàn miền Nam, thống nhất đất nước.

Với những đặc thù vốn có về vị trí địa lý, đặc điểm tự nhiên, văn hóa, lợi thế thu hút du lịch và phát triển kinh tế - xã hội, Buôn Ma Thuột luôn được quan tâm và có nhiều chính sách đặc thù. Ngày 27/11/2009, Bộ Chính trị đã ban hành Kết luận số 60-KL/TW

về xây dựng và phát triển thành phố Buôn Ma Thuột thành đô thị trung tâm vùng Tây Nguyên (giai đoạn 2010 - 2020) với các nhóm giải pháp, chính sách phân cấp và cho phép thành phố thực hiện thí điểm một số cơ chế mới đối với những vấn đề mà thực tiễn thành phố đặt ra. Báo cáo tổng kết 10 năm thực hiện Kết luận số 60-KL/TW ngày 27/11/2009 của Bộ Chính trị nêu rõ: thành phố Buôn Ma Thuột đã đạt được một số mục tiêu đề ra và có sự phát triển mạnh mẽ về kinh tế - xã hội, từng bước khẳng định vai trò đô thị trung tâm của vùng Tây Nguyên với mức tăng trưởng tương đối nhanh, cơ cấu kinh tế chuyển dịch đúng hướng, thu ngân sách tăng khá dẫn đến sự gia tăng của quy mô nền kinh tế.

Để tiếp tục định hướng phát triển Buôn Ma Thuột xứng tầm trung tâm vùng Tây Nguyên trong giai đoạn mới, ngày 16/12/2019, Bộ Chính trị ban hành Kết luận số 67-KL/TW về xây dựng và phát triển thành phố Buôn Ma Thuột, tỉnh Đắk Lắk đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045. Kết luận đã đề ra mục tiêu phát triển thành phố Buôn Ma Thuột trở thành đô thị trung tâm vùng Tây Nguyên trên cơ sở khai thác và phát huy tối đa các tiềm năng, lợi thế của thành phố. Đồng thời, tiếp tục duy trì tăng trưởng kinh tế cao và bền vững, đẩy mạnh

* TS, Học viện Hành chính Quốc gia

chuyển dịch cơ cấu kinh tế, phát triển công nghiệp chế biến, công nghiệp phần mềm, năng lượng sạch; phát triển dịch vụ, du lịch theo hướng xanh, sinh thái, thông minh và bản sắc riêng vùng Tây Nguyên; phát triển nông nghiệp đô thị, sinh thái, ứng dụng công nghệ cao; chú trọng ứng dụng khoa học và công nghệ của cuộc cách mạng công nghiệp 4.0; thúc đẩy đổi mới sáng tạo; nâng cao chất lượng nguồn nhân lực.

Nghị quyết Đại hội Đảng bộ tỉnh Đắk Lắk lần thứ XVII, nhiệm kỳ 2020 - 2025 và Đại hội Đảng bộ thành phố Buôn Ma Thuột lần thứ XV, nhiệm kỳ 2020 - 2025 đề ra nhiệm vụ tập trung nguồn lực xây dựng thành phố trở thành trung tâm vùng Tây Nguyên theo hướng hiện đại nhưng phải giữ được bản sắc văn hóa vùng. Để cụ thể hóa các mục tiêu, Ban Chấp hành Đảng bộ tỉnh Đắk Lắk đã ban hành Nghị quyết số 05-NQ/TU ngày 19/4/2021 về xây dựng và phát triển thành phố đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045 và Hội đồng nhân dân tỉnh Đắk Lắk đã thông qua đề án xây dựng và phát triển thành phố Buôn Ma Thuột đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045 với nhiều giải pháp lớn, như: quy hoạch mở rộng địa bàn thành phố; phân cấp nguồn lực và thẩm quyền cho thành phố huy động các nguồn lực để xây dựng cơ sở hạ tầng; tăng cường kết nối với vùng duyên hải, đặc biệt là cảng biển tại thành phố Nha Trang, tỉnh Khánh Hòa. Đắk Lắk cũng đề nghị Trung ương bố trí thêm nguồn lực cho phát triển giao thông, y tế, giáo dục, khoa học và công nghệ, văn hóa; tập trung xây dựng nguồn nhân lực có trình độ cao cho Buôn Ma Thuột đáp ứng yêu cầu phát triển trong tương lai,...

Căn cứ mục tiêu, các nhiệm vụ và giải pháp chủ yếu tại Kết luận số 67-KL/TW, Chính phủ có Nghị quyết số 103/NQ-CP ngày 09/7/2020 ban hành Chương trình hành động của Chính phủ thực hiện Kết luận

số 67-KL/TW. Trong đó, mục tiêu trong giai đoạn 2021 - 2025, thành phố Buôn Ma Thuột có tốc độ tăng trưởng kinh tế bình quân trên 11%/năm. Đến năm 2025, cơ cấu kinh tế ngành dịch vụ chiếm 62%; ngành công nghiệp - xây dựng chiếm 30% trong cơ cấu kinh tế thành phố; thu nhập bình quân đầu người đạt 150 triệu đồng. Đến năm 2025, tỷ lệ lao động qua đào tạo đạt trên 77%; cơ bản không còn hộ nghèo; tỷ lệ người dân được cấp nước sạch đạt trên 80%; duy trì 100% xã, phường đạt tiêu chí quốc gia về y tế¹.

2. Những thuận lợi

Với đặc điểm là thành phố nằm trong lõi hệ thống vườn quốc gia, khu bảo tồn thiên nhiên gắn với nhiều di tích thắng cảnh, lịch sử văn hóa quốc gia. Cùng với đó là tiềm năng về đất đai, khí hậu đặc trưng của cả vùng Tây Nguyên, thuận lợi phát triển các cây công nghiệp lâu năm đặc trưng, như: cà phê, cao su, hồ tiêu, ca cao, bơ, sầu riêng..., thành phố Buôn Ma Thuột có nhiều tiềm năng, thuận lợi để phát triển về du lịch, nông nghiệp, công nghiệp chế biến, kết nối giao thương và hợp tác quốc tế. Đặc biệt, cà phê Buôn Ma Thuột được đánh giá là ngon nhất Việt Nam, là lợi thế để phát triển thương hiệu thành phố Buôn Ma Thuột trở thành "*Thành phố cà phê của thế giới*".

Hiện nay, thành phố Buôn Ma Thuột quy tụ 47 dân tộc anh em với nền văn hóa đặc sắc của những lễ hội truyền thống, những bản trường ca hào hùng và một không gian văn hóa công chiêng Tây Nguyên được UNESCO công nhận là kiệt tác di sản văn hóa phi vật thể của nhân loại. Nét đa dạng và đặc trưng về văn hóa của người dân tộc thiểu số bản địa sinh sống lâu đời trên mảnh đất đại ngàn này cũng tạo nên những huyền thoại về sức mạnh của con người, sự hòa hợp giữa con người và tự nhiên, vẻ đẹp hoang sơ nhưng đầy chất lãng mạn, huyền bí hiếm mảnh đất nào có được.

Phát triển kinh tế của thành phố có nhiều chuyển biến tích cực. Sau 10 năm (2010 - 2020), Buôn Ma Thuột đã thu hút vốn đầu tư toàn xã hội được hơn 96.000 tỷ đồng; tăng trưởng kinh tế bình quân hàng năm đạt 9,16%; quy mô nền kinh tế năm 2020 đạt hơn 22.100 tỷ đồng, tăng gấp 2,4 lần so với năm 2010. Cơ cấu kinh tế chuyển dịch từ sản xuất nông nghiệp sang dịch vụ, công nghiệp - xây dựng. Thu ngân sách nhà nước đạt gần 2.000 tỷ đồng/năm; thu nhập bình quân đầu người đạt 96 triệu đồng/năm; tỷ lệ hộ nghèo giảm xuống còn 0,43%; 8/8 xã hoàn thành chương trình xây dựng nông thôn mới...².

Trên cơ sở những chính sách đặc thù mang tính định hướng trở thành trung tâm vùng Tây Nguyên, trong thời gian qua, Buôn Ma Thuột đang tập trung vào một số kế hoạch phát triển không gian trọng tâm theo hướng trở thành một đô thị quy tụ các đầu mối giao thông vùng, phát triển hạ tầng kinh tế - xã hội để có thể đảm nhận vai trò trung tâm cấp vùng, gắn với việc khai thác hiệu quả bền vững tiềm năng về nông nghiệp để hình thành một thành phố xanh trên cao nguyên. Việc quy hoạch và chỉnh trang thành phố, tạo không gian đô thị mang đậm bản sắc văn hóa truyền thống Tây Nguyên. Chính vì vậy, Thành phố đã và đang tập trung huy động mọi nguồn lực để đầu tư hạ tầng về giao thông, đô thị theo quy hoạch được duyệt, từng bước phát triển đồng bộ hệ thống kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội. Trong đó, ưu tiên tập trung nguồn lực cho đầu tư phát triển về hạ tầng giao thông, bảo đảm kết nối các trung tâm lớn với nhau và với các đầu mối giao thông cửa ngõ bằng hệ thống giao thông đường bộ, đường hàng không.

Mục tiêu xây dựng thành phố Buôn Ma Thuột trở thành đô thị trung tâm vùng Tây Nguyên là chủ trương lớn của cả Trung ương và địa phương. Trong những năm tới, sẽ triển khai nhiều cơ chế, chính sách đặc thù

nhằm phát triển toàn diện kinh tế - xã hội của thành phố, xứng tầm là trung tâm vùng Tây Nguyên.

3. Những khó khăn, thách thức

Mặc dù kinh tế có nhiều chuyển biến tích cực trong thời gian qua, song chưa thật sự vững chắc. Trong đó, ngành công nghiệp chưa mạnh, chưa có tính đột phá, chất lượng chưa cao, quy mô chưa tương xứng với tiềm năng và vị thế của thành phố. Nông nghiệp còn manh mún, thiếu các trung tâm chế biến nông sản chất lượng cao, đầu ra sản phẩm nông nghiệp thiếu bền vững. Các lợi thế về xuất khẩu nông sản chưa được khai thác, phát huy tốt. Thiếu sự kết nối phát triển giữa các ngành theo chuỗi giá trị và ứng dụng công nghệ cao.

Quy hoạch tổng thể và quy hoạch chi tiết phát triển kinh tế - xã hội còn thiếu và chưa đồng bộ, dẫn đến khai thác tài nguyên chưa hợp lý, quy hoạch hạ tầng thiếu bền vững, chưa thể tạo đà cho ổn định và phát triển. Vai trò trung tâm, sức lan tỏa và thu hút của Buôn Ma Thuột đối với kinh tế trong vùng có mặt còn hạn chế. Hiện nay, thành phố đang thiếu hạ tầng, đặc biệt là hạ tầng giao thông kết nối với các tỉnh chậm được nâng cấp; hạ tầng các khu, cụm công nghiệp chưa được đầu tư hoàn chỉnh và khai thác có hiệu quả. Hạ tầng chuyển đổi số còn yếu và thiếu đồng bộ, chưa đáp ứng yêu cầu chuyển đổi số tại địa phương và định hướng xây dựng thành phố Buôn Ma Thuột trở thành đô thị thông minh giai đoạn 2021 - 2025, định hướng đến năm 2030 như kỳ vọng tại Nghị quyết số 37/NQ-HĐND ngày 09/12/2020 của Hội đồng nhân dân tỉnh Đắk Lắk và Kế hoạch kèm theo Quyết định số 3330/QĐ-UBND ngày 29/11/2021 của Ủy ban nhân dân tỉnh Đắk Lắk.

Nguồn nhân lực chất lượng cao còn thiếu và yếu, chưa thực sự được chú trọng và có chính sách thu hút hợp lý.

Vấn đề thu hút đầu tư còn yếu, chưa có nhiều doanh nghiệp, nhà đầu tư có thương hiệu, có uy tín và tiềm lực kinh tế mạnh làm nòng cốt tham gia đầu tư vào các dự án lớn như các khu công nghiệp, đô thị, các dự án phát triển hạ tầng của thành phố. Bên cạnh đó, một số vấn đề xã hội còn hạn chế, như: giải quyết việc làm cho người lao động; trật tự đô thị, an toàn giao thông, bảo vệ môi trường; an ninh chính trị, trật tự xã hội còn tiềm ẩn những vấn đề phức tạp. Đặc biệt là vấn đề giữ gìn và phát huy các giá trị văn hóa của người dân tộc thiểu số bản địa.

4. Một số định hướng, giải pháp

Căn cứ các nghị quyết Đại hội đại biểu Đảng bộ tỉnh nhiệm kỳ 2020 - 2025, Nghị quyết của Ban Thường vụ Tỉnh ủy Đắk Lắk, Nghị quyết Đại hội đại biểu Đảng bộ thành phố nhiệm kỳ 2020 - 2025, Nghị quyết của Ban Thường vụ Thành ủy, có thể thấy rõ định hướng xây dựng Buôn Ma Thuột thành đô thị trung tâm vùng Tây Nguyên như sau:

(1) Tập trung quy hoạch, đầu tư, xây dựng thành phố Buôn Ma Thuột phát triển toàn diện sớm trở thành đô thị trung tâm vùng Tây Nguyên, trong đó tập trung đầu tư phát triển để hình thành các khu trung tâm, như: công nghiệp chế biến, khoa học - kỹ thuật, dịch vụ tài chính và vận tải, giáo dục - đào tạo, thể dục - thể thao làm động lực thúc đẩy phát triển cho toàn tỉnh và khu vực Tây Nguyên.

(2) Đầu tư kết cấu hạ tầng kỹ thuật kinh tế - xã hội và đô thị theo hướng phát triển đô thị xanh, hiện đại, có bản sắc riêng của Đắk Lắk - Tây Nguyên. Đặc biệt, quan tâm đầu tư về mọi mặt cho vùng đồng bào dân tộc thiểu số, vùng khó khăn nhằm phát triển hài hòa giữa nội thành với vùng ven.

(3) Tập trung nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, coi trọng phát huy nhân tố con người, nâng cao chất lượng giáo dục - đào tạo và trình độ dân trí kết hợp với phát triển

khoa học và công nghệ, đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

(4) Đẩy mạnh cải cách hành chính về mọi mặt, từng bước xây dựng chính quyền điện tử hướng tới chính quyền số nhằm thúc đẩy quá trình chuyển đổi số; tăng cường cung cấp dịch vụ hành chính công trực tuyến, chú trọng xây dựng chính quyền đô thị phục vụ mục tiêu xây dựng thành phố thông minh.

(5) Phát triển kinh tế - xã hội phải đáp ứng yêu cầu gắn với bảo vệ môi trường sinh thái, cải thiện và từng bước nâng cao đời sống Nhân dân, yêu cầu hội nhập kinh tế quốc tế, bảo đảm giữ vững quốc phòng - an ninh, trật tự - an toàn xã hội và xây dựng thành phố làm nòng cốt trong khu vực phòng thủ vững chắc của tỉnh, xây dựng Buôn Ma Thuột trở thành đô thị mang bản sắc văn hóa vùng Tây Nguyên.

Trên cơ sở định hướng phát triển của trung ương và địa phương, để xây dựng Buôn Ma Thuột xứng tầm là trung tâm vùng Tây Nguyên, trong thời gian tới cần tập trung vào một số giải pháp sau:

Một là, tập trung triển khai các cơ chế đặc thù khi được Quốc hội thông qua. Hiện nay, tỉnh Đắk Lắk đang phối hợp với các bộ, ngành tích cực triển khai để trình Quốc hội thông qua một số chính sách và cơ chế đặc thù phát triển Buôn Ma Thuột. Trong đó, tập trung vào các nội dung, như: quản lý tài chính - ngân sách nhà nước; ưu đãi thuế thu nhập doanh nghiệp; quản lý quy hoạch; ưu đãi đối với chuyên gia, nhà khoa học, nhân tài đặc biệt. Nếu các chính sách và cơ chế đặc thù trên được phê duyệt, đòi hỏi thành phố phải tập trung xây dựng và khai thác hiệu quả các nguồn lực hướng tới đầu tư xây dựng hạ tầng kinh tế - xã hội, đẩy nhanh tiến độ đầu tư các công trình, dự án có tính động lực, trọng điểm góp phần thúc đẩy liên kết vùng và các tỉnh lân cận, tạo đà kết nối, phát triển.

Hai là, tập trung đào tạo, bồi dưỡng nâng cao nguồn nhân lực tại chỗ và thu hút nguồn nhân lực chất lượng cao theo hướng ưu tiên một số lĩnh vực mà thành phố đang cần để phát triển chiến lược chung. Đẩy mạnh đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ, công chức; nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ ở trong nước và ngoài nước để đào tạo chuẩn và đồng bộ đội ngũ giáo viên. Chú trọng công tác đào tạo nguồn nhân lực là người dân tộc thiểu số. Mở rộng diện đào tạo theo đơn đặt hàng, tổ chức liên kết đào tạo theo hợp đồng với các công ty, xí nghiệp; đẩy mạnh hoạt động của các trung tâm học tập cộng đồng để góp phần đào tạo, bồi dưỡng kỹ năng nghề nghiệp, hướng dẫn ứng dụng khoa học - kỹ thuật vào sản xuất - kinh doanh, dịch vụ cho mọi tầng lớp nhân dân.

Ba là, ứng dụng khoa học và công nghệ vào các lĩnh vực, trong đó ưu tiên chuyển giao và tiếp nhận tiến bộ khoa học và công nghệ mới đối với các lĩnh vực mang tính chất đột phá, như: giống cây trồng, vật nuôi; công nghệ sản xuất sạch trong sản xuất và chế biến cà phê, ca cao, hồ tiêu; công nghệ tinh chế trong chế biến gỗ, đồ mộc cao cấp; ứng dụng công nghệ thông tin trong các sản phẩm bưu chính viễn thông, dịch vụ, thương mại... Chú ý đưa nhanh tiến bộ kỹ thuật vào sản xuất nông, lâm nghiệp, tiểu thủ công nghiệp và một số ngành dịch vụ khác trong vùng đồng bào dân tộc thiểu số để từng bước nâng cao trình độ sản xuất và đời sống, giảm hộ nghèo bền vững.

Bốn là, xây dựng quy hoạch tổng thể phát triển Buôn Ma Thuột, trong đó chú trọng việc rà soát, đánh giá thực trạng kết cấu hạ tầng các đô thị để xây dựng lộ trình đầu tư và có giải pháp khắc phục những tiêu chí chưa đạt. Tập trung phát triển kết cấu hạ tầng đô thị đồng bộ, hiện đại gắn với tiêu chuẩn đô thị xanh, thông minh, ứng phó với biến đổi khí hậu; tập trung xây dựng và hoàn thiện hạ tầng giao thông, nâng cấp và cải tạo

cảnh quan đô thị gắn với đặc trưng của Buôn Ma Thuột (suối trong lòng thành phố, buôn trong phố, phố trong buôn).

Năm là, đẩy mạnh công tác cải cách hành chính, phát triển hạ tầng kỹ thuật, hệ thống nền tảng, hệ thống kho dữ liệu dùng chung, phát triển các ứng dụng dịch vụ, bảo đảm an toàn thông tin, nguồn nhân lực để sẵn sàng chuyển đổi số, cung cấp dịch vụ hành chính công theo hướng chuyên nghiệp hơn, tạo động lực thúc đẩy đầu tư. Huy động các nguồn lực triển khai các giải pháp thực hiện chủ trương xây dựng Buôn Ma Thuột thành đô thị thông minh □

Chú thích:

1. Nghị quyết số 103/NQ-CP ngày 09/7/2020 của Chính phủ ban hành Chương trình hành động của Chính phủ thực hiện Kết luận số 67-KL/TW.
2. Kết luận số 60-KL/TW ngày 27/11/2009 của Bộ Chính trị về xây dựng và phát triển thành phố Buôn Ma Thuột thành đô thị trung tâm vùng Tây Nguyên (giai đoạn 2010 - 2020).

Tài liệu tham khảo:

1. Ban Kinh tế Trung ương - Tỉnh ủy Đắk Lắk. *Đánh giá kết quả thực hiện Kết luận số 60-KL/TW ngày 27/11/2009 của Bộ Chính trị về xây dựng và phát triển thành phố Buôn Ma Thuột thành đô thị trung tâm vùng Tây Nguyên (giai đoạn 2010 - 2020) và chiến lược xây dựng, phát triển thành phố Buôn Ma Thuột trở thành đô thị trung tâm đặc sắc riêng của vùng Tây Nguyên đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045*. Kỷ yếu hội thảo cấp quốc gia, 2019.
2. Kết luận số 67-KL/TW ngày 16/12/2019 của Bộ Chính trị về xây dựng và phát triển thành phố Buôn Ma Thuột, tỉnh Đắk Lắk đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045.
3. Nghị quyết Đại hội Đảng bộ tỉnh Đắk Lắk lần thứ XVII, nhiệm kỳ 2020 - 2025.
4. Nghị quyết Đại hội Đảng bộ thành phố Buôn Ma Thuột lần thứ XV, nhiệm kỳ 2020 - 2025.
5. Tờ trình số 5039/TTr-BKHDT ngày 22/7/2022 của Bộ Kế hoạch và Đầu tư đề nghị xây dựng Nghị quyết và dự thảo Nghị quyết trình Quốc hội về thí điểm một số chính sách, cơ chế đặc thù phát triển thành phố Buôn Ma Thuột, tỉnh Đắk Lắk.